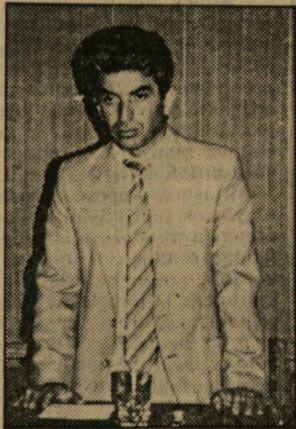

Politikai tájékoztató a főiskolán

Van-e hasonlóság, sőt egyezés a Szovjetunió Kommunista Pártjának XX. és XXVII. kongresszusa közt? Valóban mindkettő ugyanolyan értelemben jelent mér-földkövet a Szovjetunió illetőleg az egész szocialista világszisztem életében?

Dr. Kemény László, az MSZMP KB Agitációs és Propaganda Osztályának al- osztályvezetője határozott nemmel válaszolt a fenti kérdésre azon tájékoztató előadásában, amelyet május 15-én tartott a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola nagytermében, eleget téve az intézmény pártszervezete meghívásának.

Dr. Kemény László az SZKP XXVII. kongresszusának jelentőségét elemezve felhívta a figyelmet arra, hogy a fontos világpolitikai eseménynek komoly politikai előzményei voltak. Ezek közül emelte ki Jurij Andropov 1983. február 13-i, egy szovjet politikai folyóiratban megjelent cikkét, amelyben már fellelhető volt a későbbi, kritikus szellemű pártkongresszus néhány alapvető megállapítása, úgy mint: 1. A Szovjetunió fejlődése megtorpant, s e tény okainak feltárása nem tűr halasztást; 2. A korábbi gyakorlat megítélésében a globális szemléletnek kell érvényre jutnia; nem szá-

bad elveszni a részletekben; 3. A hibák feltárása utáni változásnak legyen tömegbázis; nagyobb szerep kell jussék a közvéleménynek. A kongresszus dokumentumai vezető helyen hangsúlyozzák: a fejlett szocializmus igen hosszú történelmi időszak; a Szovjetunió jelenleg ennek elején tart; olyan társadalommal, amelyben törvényszerűen érvényesülnek az áru- és pénzüszonyok, s amelyben elengedhetetlenül fontos a termelőerők dinamizálása. Közvetlen cél tehát a fejlett szocializmus továbbépítése, melynek legelső kritériuma a termelőerők és a termelő-

si viszonyok összhangba hozása. (Az utóbbi fejlődése ugyanis megmerevedett, s így jócskán elmaradt az előbbi mögött.)

Az SZKP 1985-ös kongresszusa elsősorban gazdaságpolitikai kongresszus volt, de külpolitikai téren is megfogalmazott alapvető gondolatokat. Mindent el kell követni annak érdekében, hogy a külpolitikai kapcsolatokat ideológiamentessé lehessen tenni, s így válják lehetővé a minél kedvezőbb kompromisszumok megkötése — minden érdekelt fél számára.

Dr. Kemény László óvott attól, hogy a Szovjetunióban meghirdetett gazdasági reformot mintegy a magyar gazdasági mechanizmus folytatásának tekintsük, ezáltal igazolván (utólag) a magyar reform helyességét. Mint elmondotta, minden szocialista ország a maga nemzeti sajátosságainak figyelembe vételével kell alakítsa kül- és gazdaságpolitikáját; s aki ismeri a szovjet gazdasági reformtervezetet, az állíthatja, hogy a Szovjetunió más irányba indult el, mint hazánk; s igaz az is, hogy e nagy szomszédos országban jelen pillanatban még csak e nagyszabású reformprogram meghirdetésénél illetve a megvalósítás legelső lépésfokánál tartanak.

A nyolcvanas évek ifjúsága (azaz Mi)

Kár, hogy az egyetemi hallgatók — már akik kezébe közülük eljut lapunk — csak ezen hasábköböl értesülhetnek egy igen progresszív és létükbe/létükbe markoló előadástól, amely május 21-én, azaz a vizsgaidőszak legelején tartatott a JATE Szociológia Tanszékén — meglehetősen gyér és belterjes hallgatóság előtt. Dr. Boros László, a Társadalomtudományi Intézet munkatársa ugyanis „A nyolcvanas évek ifjúsága” címmel foglalta össze azokat az ifjúságkutatósi eredményeket, amelyek az ifjúság politikai szocializációjának, a spon-tán — főleg marginális — közösségek kialakulásának, és a korosztály értékvilága jellemzőinek kutatása során kerültek elemzésre.

(Székely Attila felvétele)

rendjük, neveltetésük, környezetük persze egészen új problémákat vet föl — mégpedig tömeges méretekben immár.

Dr. Boros László beszámolt intézetük kutatásai eredményeiről is; ezek közül egy megdöbbentő adat: az általuk vizsgált családoknak csupán 10%-ában volt felfedezhető a politikai témájú kommunikáció esirája (ott is többnyire azért, mert a szülők bizonyos „szélsőséges” politikai nézeteket vallottak magukénak), s az okok elemzésekor kiderült, hogy ez általában a családon belüli kommunikáció terén sincs másként (!!). Iszonyatosan lecsökkent a szülők pluszmunka-vállalása miatt a gyermekekkel töltött idő; a magyar családok többségében csupán a gyermekek ellátásáról, s nem neveléséről lehet beszélni. Az egyre csökkenő családi szabadidő tekintélyes része is az „ötödik fal”, a televízió előtt telik el, amely szintén a családi kommunikáció ellen hat.

Dr. Boros László előadását — a tényleg — hallgatva nem túl rózsás perspektíva rajzolódott ki nemzedékünk előtt; mindenesetre gyorsan elhatározom, hogy televíziót semmi szín alatt nem fogok vásárolni, annál is inkább, mert előbb egy olyan hely kellene, ahová ez helyezhető lenne. Például egy lakás. Aztán bútorok. Aztán...

S. I.

Történeztan-professzor előadása

A Móra Ferenc Múzeum Történelmi Osztálya meghívásának tett eleget dr. Balogh Sándor egyetemi tanár, a Magyar Történelmi Társulat elnöke május 22-én. A Fekete házban exkluzív környezetben megtartott előadásán az „ötvenes évek” politikai intézményrendszerének sajátosságait elemezte, különös tekintettel az 1948 és 1950 közötti időszakra, amikor azok kialakultak.

Ha mindehhez a családnak, illetőleg a házasságintézményének megroppanását — ami tény — is hozzávesszük, korosztályunkról nem túl rózsás kép alakul ki. 1984-ben az ezer megkötött házasságra jutó válások száma elérte a 355-öt; évente kb. 20 000 ún. „válási gyerekkel” kell számolnunk (közül emelkedik a másod- és harmadfázisú válási gyerekek száma, akiknek szülei már többszörösen elvált családi állapotúak), az ő érték-

Minden jót!

Egy esztendeje a nyári szabadságot megelőző számunkban egy hasonlóan szerény terjedelmű írásban megújult ígérve köszöntünk el olvasóinktól. Úgy érezzük, túltölt magabizást árulna el, ha mi értékelnénk az 1985—86-os tanévből végzett munkánkat, így sikeres vizsgákat és jó pihenést kívánva elbúcsúznak a lap tollforgatói: Dlusztov Imre (megbízott szerkesztő), Lőrinczy Attila (munkatárs) és Sandi István (pályakezdő újságíró).

A rétegpolitikáról

A KISZ kongresszusáról hazatért holtfáradt küldöttek közül — a nyomdai átfutás miatt egy rendelkezésre álló nap alatt — Nagy Attilát sikerült szóra bírunk. A tudományegyetem új KISZ-titkárának értékelése:

— Az ifjúsági mozgalom jövője úgy képzelhető el, hogy a KISZ következetes rétegpolitikát folytat, segíti a rétegekből való átmenetet, valamint tennivágyón várja azokat a nem poli-

tikai tevékenységi köröket, szervezeteket, amelyek szélesebb lehetőséget biztosítanak az értelmes cselekvésre. A rétegeknek (például: középiskolás, egyetemista és főiskolás, fiatal értelmiség) külön-külön kell megfogalmazniuk programjaikat, s így jobban tudjuk majd, hogy mi-ben vagyunk egységesek.

Rétegünk szekcióülésén Nagy Imre, a KISZ KB titkára mondott na-

gyon kritikus, politikus, jól szerkesztett beszédet. Ez a vitaindító végülis megszűntette a vitát, hiszen a jelenlévők egyetértettek a helyzetelemzéssel. Alapállásuk az volt, hogy nem panaszkodni akarunk, hanem cselekedni, ám a tettekhez a társadalom helyzetét pontosan kell elemezni.

Bizom abban, hogy a réteg munkájáról készült dokumentum az őszön a KISZ-tagok és a hallgatók kezébe kerülhet.

Kiállítás Visegrádon

A rehabilitált Görgey

137 éve volt az a nap, amikor Görgey Artúr tábornok utoljára lovagolt el rezzenetlen, közönyös arccal — mint mindig — csapatai előtt, hogy utolsó seregszemlést tartson a fegyverletétel előtt, hogy ezzel azután támogatást nyújtson támadóinak, hogy felvegye az „áruló” keresztjét. 137 évnek kellett elteltnie, hogy a magyar tudomány egy része méltóképpen megemlékezzen a tábornok valódi szerepéről és igazi emberi nagyságáról. 1986. május 25-én a visegrádi Mátyás király Múzeumban a Magyar Történelmi Társulat Pest Megyei Csoportja és a Közép-Dunavidéki Intéző Bizottság szervezésében Görgey Artúr-emlékkiállítás nyílt. A sajnálatosan kis számú — mintegy 100 — megjelent érdeklődő előtt dr. Kosáry Domokos megnyitó beszédét Dr. Katona Tamás és dr. Pusztaszeri László Görgey mellőtt előadása követte. A résztvevők összetétele viszont példázta azt, hogy a szűk szakmai körön kívül széles társadalmi érdeklődésre tart számot Görgey értékelése — színészek, újságírók, diákok, tanárok jelentek meg a megnyitó ünnepségen.

Dr. Kosáry Domokos a Görgey-kérdés 50 év múltán c. előadásában kifejtette, hogy Görgey megítélése mindig a politikai manipulációk függvénye volt. 1849 után a szabadságharc bukását elfogadni nem tudó nemzetnek — ahogy azt sejtan hitték — szüksége volt egy „áruló” bűnbakra, így bizonyítva, hogy a harc elsősorban árulás miatt ért tragikus véget. A kiegyezés után indult meg az a folyamat, amelynek során egyre reálisabban értékelték a tábornok személyét. Ezt bizonyítja, hogy 1916-ban halálakor a Nemzeti Múzeum előcsarnokában ravatalozták fel, mielőtt végső útjára kísérték volna a Kerepesi temetőbe, vagy Kosáry Domokosnak a Görgey-kérdésről írott könyve, amelyben már 1936-ban keményen kiállt Görgey emberi nagysága és tehetsége mellett, bizonyítékokkal verve vissza azokat a vádakát, amelyek szerint Görgey erkölcsileg gyenge, „áruló” volt. A lassan változó köztudatot megnyilvánulásának eredményeként a Budai várban felállították a tábornok lovasszobrát, amely azonban a második világháborúban elpusztult. Új szakaszt jelentettek a Görgey-kérdésben az 50-es évek. Ekkor Kossuthot, mint csalhatatlan egyszemélyi forradalmi vezetőt értékelték, akivel szemben bármilyen ellenvélemény

a lázadást és hazaárulást jelentette. A Görgey-viták történetének ismertetését Kosáry azzal zárta le, hogy nem fogadja el azt a nézetet, mely szerint Görgey „áruló” volt, hogy a nemzet önbecsülésének bűnbakra van szüksége; mert történelemhamisítással és hazugsággal a nemzet önbecsülése nem tartható fenn.

A következő felszólaló, Dr. Katona Tamás, Görgey és Kossuth viszonya c. előadásában azt bizonyította, hogy ez a viszony eredetileg baráti-nak volt mondható. Azonban Kossuth a katonai realitásokat és a világpolitikai összefüggéseket nem értékelte kellőképpen és befolyásolta őt az önálló hadtesttel rendelkező tábornokok Görgeyvel szemben megnyilvánuló féltékenysége is — különös tekintettel Péterez Morra — ami alapvetően megváltoztatta Görgey és Kossuth viszonyát. A szabadságharc bukása után kapcsolatuk végleg elmeresedett, s erre jellemző a tábornok — egyébként különös emberi nagyságát bizonyító — sajátkezü széljegyzete, amely a most megnyitott kiállításon szintén olvasható: „Inkább a porba sújtva Visegrádon, mint az egekbe emelve Turinban.”

A harmadik előadó, Dr. Pusztaszeri László Attörés, vagy kapituláció c. előadásában az 1849. nyarán felmerült katonai és politikai lehetőségeket értékelve kifejtette, hogy amikor már biztos volt az orosz cár Ferencz Józsefnek nyújtott segítségére, mindenki előtt világossá vált, hogy a szabadságharc elveszett. Európában a forradalmakat leverték, Magyarország nem számíthatott többé segítségre, a nagyhatalmak a status quo fenntartásán fáradoztak, nem akarták, hogy a Habsburg birodalom meggyengüljön, vagy széteszen. A magyar kormány-nak ezek után már csak az volt a célja, hogy a lehető legkedvezőbb pozícióból tárgyaljon a fegyverletételről.

Az eredeti elképzelés szerint, amelyre Kossuth is azt válaszolta: „Nincs más út”, Görgey és Klapka seregeit Komáromnál összevonják, és így kell csatát nyerniük Haynauval szemben. Ez alatt az idő alatt Dembinszky és Bem feltartóztatják az orosz csapatokat. Ilyen feltételek mellett, lehetőség lett volna a tárgyalászatlhoz ülni. Ezeket a reményeket bátorította a közeli 1831-es lengyel példa is, amikor a lengyel csapatok a poroszok előtt rakták le a fegyvert és a poroszok eredménytelj jártak közben a lengyelek érdeké-

ben az orosz cárnál. Tovább erősítette a magyar kormány reményeit, hogy 1849. júliusában Paskievics küldöttsége Görgeyvel keresztt felvette a magyar kormányral a kapcsolatot.

Az Országos Honvédelmi Bizottmány ennek ellenére a Szegekre költözés terve mellett döntött, és Arad környékére rendelte vissza a csapatokat. Görgey többször is hangot adott annak, hogy meggyőződése ellenére engedelmeskedik a kormány parancsának. Az ácsi csatában szerzett súlyos fejszével a habsburg és orosz seregek közt indult el Arad felé. Debrecennél Nagy-Sándor Józsefet es hadtestét kérte meg, hogy az orosz csapatokat tartóztassa fel addig, amíg a főserég továbbvonul. Nagy-Sándor József ezután rossz pozícióból csatába bocsátkozott és vesztett. Közben Dembinszky Szegec előtt meghátrált Haynau elől és — egyesek szerint már az orsvoai menekülés biztosítására, mások szerint az agg tábornok egyszerűen eltévedt — Arad helyett Temesvárra vonult vissza, ahol Bem átvette tőle a vezetést, csatát vállalt, mely a kormány rendelkezésére álló magyar csapatok többségének szétverésével végződött. Ilyen körülmények között érkezett Görgey Aradra, ahol kérte, hogy Kossuth adja át neki a főhatalmat — és így teljes jogkörrrel tárgyalhasson —, amit Kossuthtól meg is kapott. Így állt fel Görgey 35 ezres serege a világosi síkra, ahol Paskievics — varsói herceg előtt letette a fegyvert. A katasztrófális állapotokra jellemző, hogy katonáinknak csak 2 darab töltenye volt már csak a regének.

Pusztaszeri László zárószavaiban felhívta a figyelmet arra, hogy hibás volna azt hinni, hogy Kossuth fekétebb lesz az által, ha Görgeyt a történelmünkben őt megillető helyre emeljük, és Görgey sem lesz fehérebb az által, ha Kossuth hibáit emlegetjük. Görgey Artúr hős volt, mint katona és hősként viselte annak a tehernek a súlvát, hogy őt kiállították ki bűnbaknak, az életben maradt „árulónak”. A Visegrádon megnyitott szerény emlékkiállítás — ahol Görgey kardja, róla írott könyvek, önéletrajza, lovasszobrának makettje és fényképek találhatók — történeztan körökben végre lezárta a Görgey-kérdést. A köztudatba természetesen ez, lassabban fog átvonni, de reméljük, hogy ehhez nincs szükség újabb 137 évre.

NACSAĐY PÉTER IMRE